

Edifying Expedition

פרשת מסעי תשע"ט

NUMBERS

33 / 1-15

PARASHAS MASEI

These are the journeys of the Children of Israel, who went forth from the land of Egypt according to their legions, under the hand of Moses and Aaron. Moses wrote their goings forth according to their journeys at the bidding of HASHEM, and these were their journeys according to their goings forth: ³ They journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month — on the day after the pesach-offering — the Children of Israel went forth with an upraised hand, before the eyes of all Egypt. ⁴ And the Egyptians were burying

It should be noted that several places mentioned on this list are not found in the earlier chapters, presumably because nothing memorable happened there, while the account here is a complete list of all the places where they encamped.

Ramban notes that the Torah stresses that God commanded Moses to record these places (v. 2) to intimate that great secrets are contained in the forty-two journeys. Indeed, Magen Avraham (428:8) cites Tzror HaMor that because the forty-two places allude to the mystical Forty-two Letter Name of God, therefore the Torah reading should not be interrupted during the reading of these places. Thus, although all standard editions indicate that the first *allyah* ends after verse 10, in many congregations the reader con-

The Torah is usually very sparing with its words, and yet in this *parashah* we find that the Torah enumerates the names of forty-two places where Bnei Yisrael sojourned in the desert. The Medrash says that all these places were mentioned because in the future Hashem will cause these arid places to flourish. The fact that Bnei Yisrael settled in these places accords them importance and sanctity; all the more so, concludes the Medrash, do the homes of people who host *talmidei chachamim* acquire sanctity. The very presence of a *talmid chacham* in a house elevates it.

The Ramban, quoting *Moreh Nevuchim*, explains that the wilderness in which the nation spent forty years consisted of places where there were serpents and scorpions, and there was no water. Although the miracles of the *be'er* and the *mann* were witnessed by the entire nation, Hashem knew that in the future people might doubt that these miracles took place and claim that we stayed in a wilderness not far from inhabited land where it was possible to live like Bedouins. In order to remove these doubts and firmly establish the accuracy of the account of these miracles, the Torah enumerates all the stations, so that coming generations may see them and learn the greatness of the miracles that enabled us to live in those places for forty years.

According to the simple meaning, perhaps the Torah is praising the behavior of the nation. Each journey and encampment involved a lot of effort. Sometimes the nation was not pleased with the new destination and wanted to travel somewhere else, and yet they never transgressed the will of Hashem. Sometimes they had to move on only a short while after having arrived — after having just recently unpacked all the wagons, suddenly the *Aron* would rise,

signaling that it was time to move on again. They did so happily despite being tired. For this Hashem praised them, saying, "I remember for you the kindness of your youth, the love of your nuptials, how you went after Me in the wilderness, in a land that was not sown" (*Yirmiyahu* 2:2).

א ה"אור החיים הקדוש מקשה: מדוע שינה הכתוב לומר מתחילה: "ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה'", הקדים "מוצאייהם למסעיהם", ואילו בסיום הכתוב: "ואלה מסעיהם למוצאייהם", הקדים "מסעיהם למוצאייהם", הלא דבר הוא.

ב מה ראה הכתוב בסוף ארבעים שנה, לחזור שוב על כל מ"ב מסעות שנסעו בני ישראל במדבר, וכבר עמד על כך רש"י והביא על זה שני פירושים.

ג מה ראה הכתוב לומר: "ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה'". הלא ברור כי כל מה שעשה משה רבינו היה על פי ה'.

According to *Sforno*, it would seem that after showing us the weaknesses and faults of the Israelites, the Torah now shows us another side of Israel. Up to this point the *Book of Numbers* has lost no opportunity to show how the people fell from the high level that they had attained at Mount Sinai. They had been shown as pleading for the food of Egypt, slandering the Land and slandering Moses, denying the benefits they had received, and provoking quarrels. Now we see Israel in its faithfulness, following Hashem in the harsh Wilderness despite all difficulties. This march, which was made by the Israelites in the Wilderness of Sinai, Etham, Paran, and Sin has also been made in the wilderness of the Diaspora. There too we have crossed places full of "fiery serpents and scorpions, arid lands with no water". We could not have survived without the infinite Divine mercy that has led us to this day. As did our ancestors, we have crossed the wilderness, the continents, and the centuries, all by Hashem's command.

[334] DORASH DOVID

R. Hofestator

Sforno sees a great lesson and a sign of encouragement in the enumeration of place names. Hashem wanted to have the stages recorded to show us the devotion of those who followed Him in the terrible Wilderness. It was that devotion which earned them entry into the Promised Land. Thus, *Moses wrote their goings forth according to their journeys at the word of Hashem* (v. 2). He wrote down the places they departed from and the places they came to. There were times that they left a good encampment to go to a bad one and there were times that the journey would be unusually difficult. But in every case, to their great credit, they obeyed.

Why were all these travels recorded in the Torah? It is to show Hashem's endless kindness. Although He had decreed that the people were to wander through the wilderness [for forty years], we must not think that they actually spent forty years traveling without rest.... It emerges that although they were in the wilderness for another thirty-eight years, during that entire period they moved only twenty times. This comment comes from the teachings of Rabbeinu Moshe Hadarshan [and is comparable to a passage in the *Midrash Agaddah* on this *pasuk*]. Rabbi Tanchuma offered a different interpretation, using a parable of a king whose son was ill, and so he took him far from home for his treatments. On their return trip the king began listing all the stops they had made on the way, saying, "In this spot we slept; here we got stuck in the cold; here you suffered a headache" (Rashi).

The two interpretations presented by Rashi seem to contradict one another. The first one states that the Torah listed all the stations of Klal Yisrael's wanderings in the wilderness in order to tell us how kind Hashem was in sparing them the agony of constantly moving and resettling. Despite Hashem's decree that they wander in the desert for forty years, they needed to move only twenty times in the thirty-eight years from the time the decree was announced. Thanks to His infinite mercy, the decree was fulfilled through Bnei Yisrael's sojourning in the desert with the uncertainty of when they would move next.

Rabbi Tanchuma's interpretation, however, follows an entirely different track. He teaches that Hashem reviewed the list of Klal Yisrael's travels like the king who recounted all the tribulations he and his son had endured during their long journey to receive medical treatments. The reason for specifying all of their travels is in order to enumerate the numerous trials, tribulations and events and thus to show how cherished the "son, the Bnei Yisrael" are to their "Father, the King," who accompanied them and helped them get through all of the difficulties.

It is clear, therefore, that according to both midrashim, the travels were a manifestation of Hashem's infinite love for the Bnei Yisrael and the kindness He bestowed upon them.

The question, however, is did Hashem express this love by minimizing the amount of encampments as articulated in the first midrash or did Hashem show His love by, as it were, being with us during the difficulties that we underwent, helping us deal with them as a father helps a son, as articulated in the midrash of Rabbi Tanchuma?

There is another glaring question. The first interpretation does not explain why this entire list of the encampments is necessary. If its only purpose is to demonstrate that Hashem, in His infinite kindness, did not punish Bnei Yisrael with constant wandering,

the Torah could have stated simply that Bnei Yisrael made only twenty moves during their sojourn in the wilderness, without specifying the names of the places where they traveled.

Coming and Going

In order to understand these seemingly contradictory midrashic passages, we must realize that these forty-two travels were not simply a matter of relocating from one encampment to another. There was enormous purpose in each of these moves. Chazal teach us that Bnei Yisrael were on the forty-ninth level of *tumah* when they were taken from Egypt. In order to gain entry into Eretz Yisrael - the King's Palace grounds - they had to undergo a purification process, including forty-two trips to different destinations in the desert. Each destination represented another leap forward in their spiritual climb, one more stage in cleansing themselves from the spiritual pollution and defilement of Egypt in preparation for a life of closeness to Hashem in Eretz Yisrael.

For this reason Rabbi Tanchuma compares their travels in the wilderness to a king's journey with his son who was ill, on a lengthy trip to heal him of his illness. This indicates that Bnei Yisrael's wanderings were a series of treatments, curing our ancestors from the spiritual ailments they had contracted in Egypt.

That is why it is so important for the Torah to list each and every move made on this spiritual odyssey. Each stage of the trip, and each encampment, was an opportunity for the people to rise spiritually and grow ever closer to Hashem. Each one involved some difficulties and a spiritual test. It pushed them to strengthen their faith and trust in Hashem as they followed His Cloud through barren, uncompromising territories. All this contributed to their general healing.

There was also deep meaning and purpose in each encampment. After each test they were given a respite, a time to camp and resettle. Even then, they had the task of internalizing the advancements they had made with their previous move, protecting themselves from the *yetzer hara's* attempts to make them lose whatever they had gained. Only after they had mastered each new level, making it a permanent possession of their souls, were they ready for yet another journey.¹

1. The *Pri Tzaddik* (*Massei* #1) explains that this is the inference of the words (*Bamidbar* 33:2), "Moshe wrote down their travels from their starting points." With each move, their starting point was at the level they had attained through their previous encampment. This means that while they were camped, they solidified their grip on their most recent spiritual gains so that they could proceed to the next stage. Therefore, the people leaving Eisam were not the same as those who left Sukkos. They left Sukkos on one spiritual level, but when they left Eisam they stood at an entirely different level. At Eisam they had risen to a new plane. Each time the Torah states, "they traveled from ..." it refers to Klal Yisrael at a new, higher

Why a Detailed List?

Now it becomes clear why it was necessary for the Torah to list each and every trip through the wilderness. Of course, at the same time, the Torah wished to demonstrate Hashem's great mercy in limiting the number of their travels even though they had been condemned to forty years of wandering. They were given plenty of periods of rest

and tranquility. The purpose of the detailed list, however, is to show how Bnei Yisrael used these trips as opportunities to attach themselves ever more firmly to Hashem, gradually cleansing themselves of the impurities of Egypt and preparing themselves to enter the sanctity of Eretz Yisrael. Furthermore, we see that it was the very difficulty of traveling that enabled them to rise as they did.²

We understand, therefore, that the two passages of the midrash cited by Rashi do not contradict one another at all; on the contrary, they complement each other. The first midrash, which states that Bnei Yisrael did not suffer having to wander constantly throughout the forty years they spent in the wilderness, means that Hashem made them travel only when it was beneficial for them spiritually. They moved from place to place only when it enabled them to rise to a higher spiritual level. The second midrash teaches that, indeed, this was the purpose of their travels - to heal them from the spiritual impurity that they had contracted in Egypt.

Every Hardship Is an Expression of Kindness

We can see from this lesson that Hashem does not cause any person to experience hardships without purpose. If a person experiences difficult challenges it is because Hashem wishes to give him an opportunity to rise to a higher level, thereby to become more closely attached to Him. Hashem brings punishments to those He loves. If a person is forced against his will to wander, to move from one location to another, it must be that this is what his soul needs to heal it of its ills.

On the other hand, we also learn from this *parshah* that periods of relative tranquility are granted to people not to give them a respite from their battle against the *yetzer hara* but rather to enable them to reconsolidate and internalize the lessons and gains of their

past struggles and experiences. It is yet another step in the process, in order to prepare them for the next battle and another victory.

תקני

מסילות בלבנם

זה כלל גדול בתורה, שבכל דברי התורה הואת לא בא הכתוב אלא להורות לנו הדרך נלך בה והמעשה אשר נעשה. "ובודאי נכתבו המסעות בתורה להורות הדרך הישר לאיש הישראלי, לידע הדרך אשר ילך בו כל ימי חייו, ליסע ממסע למסע... והוא שאמר הכתוב: 'אלה מסעי בני ישראל ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', פירוש, משה כתב בתורה המסעות איך הם עומדים ברומן של עולם, מתחילת יציאת האדם מרחם אמו עד בואו לארץ החיים העליונה" (דגל מחנה אפרים).

המסעות בהיצוניות ובפנימיות

דורשי רשומות מצאו רמזים שונים, בדרך הרמז ובדרך הסוד, בכל אחת משמות ארבעים ושתיים המסעות שנוכרו בפרשתנו, "שבודאי הם בחינות קדושות ומעלות רמות" (שם). אין לנו עסק בנסתרות, אלא ללמוד מוסר מכללות ענין המסעות, לראותם כדוגמא למסע נדודי האדם על פני האדמה במשך שנות חייו, למען דעת שכל ימי חייו הם רצף אחד של מסעות וחנייות בדרגות רוחניות, מדרגות מדרגות שבהם עולה ומתעלה

תמיד, בתורה ועבודה ומעשים טובים כרת לעשות.

א"ה מסעי בני ישראל, ויסעו - ויחנו, אינם כמוכנס הפשוט בלבד, מקומות חניה ונופש בגשמיות, אלא גם ובעיקר ברוחניות: "שהיה נסיעתם ממדרגה למדרגה בהקדושה, כי בהיותם

בעולם הזה" (ברכות סד א), יש למצוא לו סמך במקרא שכתוב בסדר הקרבנות.

עולה קודמת לחטאת למקראה

ההלכה קובעת דאדם שחייב להביא חטאת ועולה צריך להקדים את החטאת, על אף שבקרבן יולדת (ויקרא יב ח) נאמרה עולה תחלה: "אחד לעולה ואחד לחטאת", "לא הקדימה הכתוב אלא למקראה, אבל הקרבת חטאת קודם לעולה" (רש"י).¹ והדבר צריך תלמוד, אם למעשה החטאת קודמת לעולה מדוע במקרא הפרשה הוקדמה קרבן עולה, מאיזה טעם שינה עליו הכתוב בכתיבתו וקריאתו מבסדר עבודתו?

רמז יש בזה על הדרך הרצויה בעבודת ה'. קרבן עולה שכולה כליל לה, אומר הגרא"א דסלר זצ"ל (מכתב מאליהו ח"ג עמ' קע), מרמזת על שלמות המדרגה שעליו לעלות אליה ולהשיגה, בבחינת 'ועשה טוב'. קרבן חטאת פשוטן כמשמעו בא לטהר אותו ולהפרישו מן החטא, 'סור מרע'. ובמטבע הלשון של שיחתנו, העולה מורה על חלק העבודה של 'ויחננו', ואילו החטאת מורה על עבודת 'ויסעו'.

מובן אפוא מה שלמעשה חטאת קודמת לעולה, שכן אופן הביצוע למעשה של השאיפה לגדלות צריכה שתיעשה בשלבים, במעבר ממדרגה למדרגה, בראשונה יש להתחיל ב'סור מרע' ורק אחר כך להמשיך ב'עשה טוב'; 'ויסעו, ויחננו'.

שאו עלול להיות שיסתפק בחנייתו זאת, ולא ימשיך הלאה אל המטרד הסופית והמושלמת. כי האדם מטבעו להיות שוקט על שמריו, טבע העצלות מונעתו מלהתקדם ולצאת ממצבו הנוכחי, לבו אומר לו להסתפק במה שהשיג ולא לבקש גדולות, כמו שאתמול היה טוב כך טוב היום וכך יהיה טוב גם למחר. לכן צריך לקרוא ענין העולה בתחילה, למען ישים אל לבו כי תכלית ומגמת הכל היא העולה, שהאדם צריך להיות "הולך" ומתעלה ולא עומד.

כי לא זו בלבד שחובת האדם לעלות מרע לטוב, אלא אף גם מטוב לטוב. נכון שכבר זמן רב הוא מתיגע ומתאמץ להשיג את המדרגה הזאת, וחפץ ה' בידו הצליח לעלות עליה, ואולם זה היה נכון ליום אתמול אבל היום הזה חובה עליו לנסוע הלאה, עד כדי כך שהמדרגה של אתמול

נחשבת לו בגדר רע, ועליו לקיים 'סוך מרע' בפרישתו ועלייתו מאותה מדרגה, ולהמשיך במסעו קדמה, בעלייתו והתקרבותו אל קדמונו של עולם. ביום אתמול נכספה וגם כלתה נפשו להשיג מדרגה זו ושמו לבו בהגיעו ליעדו הנכסף 'ויחננו', אבל היום עליו להתחיל מחדש בעבודת 'ויסעו' עדי הגיעו למקום מתודש של 'ויחננו', מדרגה והשגה חדשה בעבודת השם, לקנות שביחה ולהתבסס שם, ושוב לנסוע הלאה למדרגה הבאה.

ע"כ כך רמז הכתוב בהקדמת עולה לחטאת, לומר שהחטאת, 'הסור מרע' של היום, מקבלת צורה אחרת לאחר העולה' דהיינו ההתעלות וה'עשה טוב' של אתמול. מה שאתמול נחשב כמדרגה ועליה, 'עולה', הרי לפי מצבו היום זו לו בגדר ירידה ועליו לסור ממנה. דבחינת 'חטאת' כוללת לא רק חטאים גדולים, אלא אף ההשתקעות במדרגות הקודמות שכבר זכה ונתבסס בהם, דעליו לסור מהם על מנת להתקרב ולעלות לבחינת 'עולה' הבאה במדרגה.

אם לא ישים האדם זאת אל לבו נמצא עומד כל ימי חייו במדרגה אחת, אותם יצרים ונסיונות שנתעסק בהם בגיל בר מצוה ישאר אתם עד זקנה ושיבה, מבלי לשום לב שעבודת ה'סור מרע' כבר מזמן אמורה להיות שונה אצלו.

עבודת למעשה ועבודת המחשבה ומסכם הגרא"א דסלר זצ"ל את הדברים הלכה למעשה: "למעשה צריך

האדם לעבוד רק בהתאם למדרגתו, ואחר שהשלים את עבודתו במדרגה זו, יכול הוא לעלות למדרגה הבאה, ואסור לקפוץ ולדלג למדרגות ולכוונות שהן למעלה ממנו אבל חייבים אנו ללמוד ולדעת אף את הבחינות העליונות שבעליונות, כדי לברר לעצמנו ולקבוע בלבבנו כי החשקפה המיוסדת רק על השגות המדרגה התחתונה הבל ותהו היא, ואת האמת לאמיתה והתכלית אפשר להבחין רק לאור החשקפה האמיתית, לפי מבט המדרגה העליונה".

כאן הוסיף לנו נקודה חשובה למאור, שאל יאנה האדם את עצמו לחשוב שכבר השיג איוו מדרגה בעוד שלמעשה היא ממנו והלאה; 'זיך נארען און לעבט איך העכערקייט ווען מען האלט נישט דערביי'. שתי הגישות פסולות כאחת, נישט שדרכנו דאסור לו להרפות ידו בעצלתיים מלהתנהג בהתאם למדרגתו, כך אסור לו להזדרז ולקפוץ להתנהג במצב שאינו בהתאם למדרגתו; לחיות במדרגה מבלי להיות שם באמת, זה חטא כמו להיות שם ולא לחיות בזה כפי הנדרש ממנו.

זך הכלל: 'למעשה' צריך אדם להתבסס ולהיות במדרגה שהוא אוחז בה, אבל ב'מחשבה' והשקפה צריך לשאוף לגדולות ונצורות. חס לו מלקבוע ולהתאים עצמו גם בידיעה והשקפה לאותה מדרגה שהוא נמצא בה, עד שלא ירגיש צורך להתעלות ממנה. מכיון שהוא מרגיש עצמו בנוח במדרגתו הנוכחית, והיא נקבעת אצלו כהשקפה ומהלך חיים, שוב לא יניח את מקומו הנוכחי ואף פעם לא יתגדל ולא

יתעלה. אמנם בפועל חייב לחיות עם הדרגה שנמצא בה, אבל במחשבה צריך גם לדעת שזו לא דרגה סופית, צריך שיהא לו על כל פנים 'שיטה' שאין זו מדרגתו הנרצית, עם רצון ושאיפה להתעלות.

קביעת מצבו בתור 'שיטה'

המתבונן יתבונן ויראה שזו מכה שהעולם סובל ממנה בממדים עצומים, וזו אחת מעיקרי הסיבות המונעות מעבודת ה' בדור הזה, שמשלים עם מצבו מתוך קביעה השקפתית שזה המעמד והדרגה שלו בתפלה ותורה ועריכת שולחן השבת. מתוך רצונו להרגיש עצמו בנוח עושה מזה מהלך ושיטה, ואומר: כך הוא סגנון החיים ('סטייל') שלי, אינני 'מאותם' בני עלייה אלא אדם פשוט. ומתוך כך אף פעם אינו מתרומם מקטנות מדרגתו, כמו שנראה אשתקד כך הוא נראה עכשיו, וכך יהא נראה בשנה הבאה, ובכך נשאר שקוע ותקוע עד ליציאתו מן העולם ריק מכל כלעומת שבא.

זו הדרך מוציאתו מידי שפלותו. חייב אדם לקבוע לעצמו שאיפות בהשגות גדולות, אף אם טרם זכה להיות במדרגת "טועמיה חיים זכו", מכיון שאיננו במעלת השלימות של "האוהבים דבריה גדולה בחורו", צריך על כל פנים שישאף לכך, להשיג חמדת השבת נועם הנשמות. שלא ימצא מנוח לנפשו (רייסען פיין זיך שטיקער) במדרגתו הנוכחית, וידלג תמיד ממדרגה למדרגה.

אורח חיים למעלה - למען פור משאול וכך היה מורנו הראש ישיבה הגרי"ד קופלמן זצ"ל מפרש בדברי הכתוב (משלי טו כד): "אורח חיים למעלה למשכיל", אורח החיים של המשכיל היא להיות תמיד עולה למעלה, וזאת "למען סור משאול מטה", דאם לא יעלה למעלה אז יפול לשאול, כי אין דרך ממוצע אלא או שעולה או שיורד, ולמען סור משאול תחתיה עליו להיות למעלה למעלה.

כאורה למה אינו יכול להישאר תלוי ועומד באמצע? אבל מובן לאור מה שלמדנו היום, כי בהיות ומשימת החיים היא לילך ולהתעלות תמיד, עד שהמדרגה של אתמול נחשבת כחטא לעומת המדרגה שעליו להשיג היום, נמצא שאם נשאר עומד שם הרי הוא חוטא, ממילא אתה. אומר דכשאינו עולה למעלה הוא חוטא ויורד לשאול.

זו העבודה של ימי בין המצרים. דיני הנהגות האבלות שחייבו אותנו חכמים בימים אלו אמורים להשרות בנו רוח של אי נוחות, לא עצבות ח"ו אלא חוסר נוחות ('זיך נישט פיהלען באקוועהס'), דהיינו שלא יבקש להשיג כל נוחותיו בתאוות וחמדות עולם הזה. ומתוך שיתרגל במצב של אי נוחות, לא יברח מדרישות ותביעות רוחניות, מתוך טענה שהדברים הנאמרים גורמים לו חוסר סיפוק ממצבו, אלא יוסיף

יתעלה בעבודת הכורא מתוך ידיעה ברורה שאין כזה דבר של מנוחה ונוחות בעולם הזה. כל עוד ולא הגיע לתחנה הסופית בעולם, לא קיים מושג של 'יחננו', אלא תמיד עליו להיות במצב של 'ויסעו' ו'יחננו'.

כף מאורע, בחיים הפרטיים והכלליים, צריך להיות מעורר ישנים מתרדמתם, ולשמש כדחף להתקדם ולהתעלות. ובפרט בזמנינו זאת כאשר ה' מרעיש ארץ ומרגיז ממלכות, העולם כולו גועש ורועש. מי שאינו משים לב לאותות השמים, אלא נשאר שקוע בתרדמת 'עולם כ'מנהגו' נוהג' סופו להיות יורש 'גהנם', כידוע

התחדשות תמידית

בהיות וכאמור כל דברי תורת הנצח נאמרו מיד ולדורות, הרי גם דבר זה נוגע בתמידיות לכל אדם מישראל, למען דעת שכל מקומות מסעיו ומאורעותיו בחיים אמורות לשמש לו כקרבן קפיצה להתנשא ולהתעלות במדרגתו. "כל יהודי יש לו תכלית ושליחות מיוחדת שעבודה ירד לעולם, ומ"ב המסעות של כל אחד הם על פי התנאים והמצבים שלו, הניתנים לו לאור שליחותו ויעודו בעולם. ובכל המסעות הללו יש את הדרך של 'מוציאם למסעהם'" (נתיבות שלום).

ולא רק המקומות, אלא גם הימים השבועות החדשים והשנים של ימי חייו. כידוע שגם הזמן הוא נברא, וכל יום הוא מציאות חדשה בבריאה, אם כן בהתחלפות הימים, יום ליום ולילה לילה, הוא עובר ממקום למקום. ממילא גם נקודות הזמן אמורות להיות מסעות וחנייות, להתקדם ממדרגה למדרגה דבר יום ביומו.

"ומשום כך טבע הקב"ה בבריאה סדר תמיד של זמני התחדשות

הבריאה מעת לעת ומפרק לפרק, שכל התחדשות היא זמן התקדמות ונסיעה. בכל יום יש התחדשות הבריאה, כמד"א (כוכב יצר): 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית', הקב"ה מחדש בכל יום את כל הבריאה בכדי שיהודי יוכל להתחדש" (נתיבות שלום).

כף של דבר: האדם בעולמו הוא הולך ונוסע; אסור לו לקנות שביחה במקומו ולומר פה אשב כי איתיה, אלא חייב תמיד לזוז ממקומו, ולנסוע הלאה, עד ימצא מקום לה' ויחנה במדרגה עליונה מזו. ההסתפקות במועט, 'השמח בחלקו', היא מדה טובה בעיני גשמיית בלבד, ואילו בתורה ועבודה אסור לו למצוא סיפוק בהישגיו אלא חייב תמיד לשאוף להתעלות יחירה.

ובשוננו של הנתיבות שלום: "ובכלל אלה מסעי בני ישראל, כאמור מרן הקדוש מקוברין ז"ע: שהגורע ביותר הוא כאשר נהיה אצל יהודי ירעט ווי עס אידי, שמשלים עם מצבו. מלבד כל הענינים המוטלים על יהודי, הרי תפקידו תמיד

לנסוע מ"ב מסעות, ללכת ולהתקדם הלאה לעילא ולעילא, ממדרגה למדרגה וממסע למסע... זה היעוד והתפקיד של יהודי ללכת תמיד הלאה, להיות מוסיף והולך ואור. והגורע ביותר כאשר מסתפק ומשלים עם מעמדו הנוכחי."

"ולמטרה זו ירד יהודי לעולם, אלה מסעי בני ישראל, שתמיד ילך ואף פעם לא יעמוד על מקום אחד. שבכל הזדמנות ובכל התחדשות יתחיל מסע חדש, להגיע ליעוד שלמענו ירד לעולם" (שם).

לכבוש ולהתבסס

אחר שזכה ונתעלה להשיג איזו מדרגה צריך לקבוע לעצמו גדרים וסייגים כדי שלא יפול אחור, ולא יאבד מה שהשיג ברוב עמל ויגיעה.

"וייש ב' בחינות במסעי האדם, ויסעו - ויחננו, ויסעו ענינו לכבוש מקום חדש, ואילו ויחננו היינו להשתלט על המקום החדש שכבשו ולהתבסס בו. כל מסע הוא כיבוש הסט"א, על דרך דברי הוזהר הקדוש (ח"ב קפד א) שהמסעות

במדבר היו לכתתא רישיה דס"מ ולאכפאי ליה דלא ישלוט, ואחר כך צריך שיהיה ויחננו, להשתלט על זה. יש לפעמים אצל אדם רגע טוב שמקבל על עצמו הנהגות טובות, אבל אחר כך אינו משתלט על זה ולא מחזיק מעמד, וצריך שיהיה ויסעו וגם ויחננו, להחזיק ולשלוט במה שכבשו..."

"על פי זה יש לומר קושיית האור החיים הקדוש מדוע נאמר רק אלה מסעי בני ישראל ולא נזכרו גם החנייות? כי הראשית והעיקר אצל יהודי הוא אלה מסעי בני ישראל, לנסוע תמיד קדימה ולכבוש, שזה בחינת ויסעו, ואילו ויחננו היא בחינה יותר קטנה, אך זקוקים גם לה להשתלט על מה שכבשו."

נכון שאם אינו חונה אין כאן מסע, אף שלפנים נראה כאילו הולך ומתעלה ממקום למקום הרי למעשה לא עלה כלל, דאם אינו מחזק ומבסס את מעמדו נמצא שלא השיג מאומה ולא הגיע ליעד המבוקש - מכל מקום עיקר עסק העבודה צריך להשקיע במסעיו, שתמיד יהא נוסע והולך ממקום למקום, להתקדם במסילה

העולה בית אל, בהתחדשות והתעלות תמידית. צריך להניח עיקר דגש העבודה על ההליכה מחיל אל חיל.

האור מן החושך

גם אלה מסעי בני ישראל אינם יוצאים מכלל הגזירה של (איוב ה ז, סנהדרין צט ב) "אדם לעמל יולד". בכל מסע וחנייה עליו להתייגע מחדש, ללחום ביצרו המתגבר ומתחדש עליו לבלתי יתעלה להשיג מדרגה חדשה. כאשר זה קם זה נופל, כשאדם מישראל חונה וכובש מקום חדש, כלומר מדרגה חדשה, הרי הוא מוציא זאת מתחת ידי הסט"א, ולא בניקל הם מוזהרים על כך, וממילא בכל מקום ומקום, וכל זמן וזמן, עומד כנגדו כח חדש של הסט"א, ועליו להתגבר עליה להכניעה ולכבושה.

"והכלל בכל זה הוא (שבת עו ב): 'דברישא חשוכא והדר נהורא'. בתחלה הוא החשוכא, שהכיבוש קשה מאוד... ואחר כך מתקיים והדר נהורא'. בתחלת מסעו ממקום למקום, הרי הוא נכנס למקום שעדיין נמצאת בשליטת הסט"א, 'חשוכא'; על כל מדרגה חדשה וקבלה מחדשת בעבודת ה', נגד כל הנהגה טובה שקובעים לעצמם, הן ביחוד והן בצבור, יש התנגדות וחשכות גדולה, אם בחיצוניות מפני המלעיגים עליו, ואם בפנימיות כשלא מרגיש את האור כי טוב. אבל בזה גופא שעמל ויגע שם הוא מברר את החשוכא, עד שמגיע לנהורא, דכיון שהסט"א נכבשת ועוזבת את המקום מיד מתמלא אור גדול ונפלא.

"וזהו גם ענין ימי בין המצרים שהם הכנה לימים הנוראים, בבחינת חשוכא והדר נהורא, שהם ראשית הכיבוש". מלבד היותם זמני אבלות על חורבן המקדש, וכל החורבנות של עם ישראל לדורותיו בכלל ובפרט, הם גם מהווים זמן של הכנה לקראת הימים הנוראים. מאחר ובימים אלו יש התגברות הסט"א וצריך ללחום נגדם בעמל ויגיעה, הרי הם זמן של מלחמה בעבודת ה' מתוך הרגשת מרירות וכובד, וכשזוכה להתגבר ולעבור את ה'ויסעו', גוט דורכהארעווען, הוא מגיע ל'יחננו', הנהורא של ימים הקדושים הבאים עלינו לטובה.

נמצאת אומר שימי בין המצרים הם זמן חרישה וזריעה לפירות שנוכח לקצור בימים הנוראים. עכשיו הוא הזמן לשבר את מעבה החשכות, כל אחד בעבודתו הפרטית, וככל שיעלית בזה כך יאירו לו אורות ימים הנוראים. טעות היא ביד החושב ללכת עכשיו עם רוח הזמן של פריקת עול, מניח עצמו להיות יורד ונופל ממדרגתו, כשדעתו לחזור ולהתעלות ('זין צוריק כאפעין') בחדש אלול ובימים הנוראים. והיא לא תצלח. מי שבימים אלו נמצא תחת השראת ההתפרקות של 'בין הזמנים', ואינו שם על לב כי הנה ימים באים, עלול להיות אז מן הצועקים ואינם נענים ח"ו.

Evidently, the Torah is not recounting here the events that Bnei Yisrael experienced during their travels, nor is it listing all the places where they stopped in the Midbar. Rather, the Torah is mentioning facts that should serve as a rebuke of Bnei Yisrael's conduct in the desert. As the Midrash Rabbah states (23:3), "Hashem mentioned the places where Bnei Yisrael angered Hashem." These are places where Klal Yisrael should have been inspired to become more acutely aware of Hashem's involvement in their travels but where they instead remained uninspired.

When the Midrash relates that the king told his son, "Here you slept," it is allegorically referring to places where Bnei Yisrael remained oblivious to the great miracles that occurred, "sleeping through them." For example, when the Jews left Egypt the Egyptians were burying their dead. This is astonishing! Egyptians never buried their dead; they embalmed them. That was a religious ritual. Apparently, at the moment of the Exodus, when Hashem destroyed the Egyptians' idols, the Egyptians recognized that their deities were worthless. Realizing the falseness of their beliefs, they ceased to embalm their dead, burying them instead. The Jews should have noticed this, but they were spiritually "asleep" and unable to recognize the great miracle that was transpiring before their eyes.

Similarly, when Bnei Yisrael arrived in Eilim, they found twelve wells, providing water for the twelve tribes, and seventy palm trees, representing the seventy Elders, which should have given them inspiration. However, they took no notice of these miracles. They remained uninspired, oblivious to the significance of these numbers.

The places where the king's son "cooled himself" refer to situations in which Bnei Yisrael lacked the proper enthusiasm and did not become inspired by what was happening. They remained "cool." When the Jews camped in front of Ba'al Tzefon, which was the only Egyptian idol that remained standing (see Rashi, Shemos 14:2), they should have become excited, recognizing that Hashem had destroyed all of the Egyptian idols except for Ba'al Tzefon. However, they "cooled themselves."

The Torah relates that Bnei Yisrael journeyed for three days before they arrived in Marah, to indicate that only three days after they witnessed the Splitting of the Sea of Reeds, they had already lost their inspiration and were complaining to Hashem. And as soon as the Jews left the place where they began to receive the manna and arrived in Refidim, they complained that they had no water to drink and doubted Hashem's existence. Indeed, they "chilled out."

Finally, the places where the little prince's head hurt symbolize the places where Klal Yisrael lost their leadership: Mount Hor, where Aharon died, and Har Nevo, where Moshe would eventually be buried. Indeed, "here your head hurt you."

The first type of journey was the journey of the Children of Israel who left Egypt. This was a journey whose purpose was simply to get us out of Egypt. The nation is mentioned here, for they were willing partners in wanting to go on this journey.

The second type of journey is alluded to by the words, their departures for their journeys (motza'eihem l'maseihem). This means that their departure from one place was in order to keep journeying. This is a reference to the forty years of wandering around the desert wilderness due to their sins. This pasuk does not mention the people here because the people did not want to undertake these journeys. They would have wanted to enter Eretz Yisrael immediately. These journeys were by the order of Hashem. It was only He who dictated them. He had no willing partner, so to speak. Yet these extra journeys were necessary to correct the nation's errors and stabilize their spiritual state. In this vein, the Tzror Hamor (cited in the Magen Avraham 428:8) explains that the forty-two journeys correspond to the forty-two-letter Divine name. Hence, we do not split these journeys up when reading the Torah in shul.

The final type of journey was masa'eihem l'motza'eihem. This alludes to journeys undertaken to arrive at a specific destination, such as to exit the wilderness and enter Eretz Yisrael.

Every person undergoes his own journey in life. We might see places and face situations that are easy to handle, and we might see places and face situations that are more difficult. But wherever we are, we must know that Hashem has a reason for putting us

in that particular place and situation and try to achieve what He expects us to.

אכן אין מקרא יוצא מידי פשוטו שנסעו וחנו ממקום למקום במדבר הגדול והנורא הזה, והפשט מקושר להרמוז, שכן מסגולת המקום הוא להשיג אותה מדרגה רמה אשר שם המקום מורה עליה. "ואם היו נוסעים ובאים למסעות הנ"ל, ולא ישנו אותם כמעשיהם [שאינם הגונים], בודאי היה מאיר להם כל מסע ומסע באור הגאון בתוכו" (דגל מחנה אפרים).

משחת - מסעי - שמן

ואלה מסעיהם למוצאיאיהם במשנה ברורה (סי' תכח ס"ק כא) מביא מספר צרור המור' בפרשתנו, שהחזן הקורא בפרשת המסעות לא יפסיק בקריאת הפרשה כולה אלא יקראם כולם עם אדם אחד, כי מספר ארבעים ושנים מסעות מרמזים לשם מ"ב.

בספרים הקדושים מכואר בזה רמז נפלא לעבודת השי"ת, כי האדם עובר במשך ימי חייו מסעות רבות הן במצבו הרוחני והן במצבו הגשמי, ויש לו בהם גליות ומורדות, כי לפעמים מצבו מאיר לו לפעמים החושך יכסה ארץ ולב, והעבודה המוטלת עליו היא שלא להפסיק בין המסעות דהיינו שלא יתנתק מאת הבורא י"ש, אלא בכל המסעות שנקלע אליהם הן במצבים של עליה והן במצבים של ירידה, יראה שיהיו כולם מקשה אחת של עבודת ה' בכל האופנים, וגם כשהוא באופן של ירידה יתחזק ויתאמץ להפוך מציאותו להמשך וחלק מן העבודה ומלחמת היצר, הניקר שסוף דבר יצא הימנו מקשה אחת של קידוש שם שמים.

והפסוק המתאר את מסעות בני ישראל וסדר חנייתם בכל עת, אומר מפורש (לעיל ט כ) 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו', ודבר זה צריך כל איש יהודי לאמץ אל לבו ליסוד איתן וחזק, שכל מסעותיו וכל חניותיו הרוחניות והגשמיות, הכל מתנהל רק על פי ה', ברצונו מרחיב את דעתו וברצונו מקצר להיות העבודה קשה עליו ברגע זה, וברצות האלוקים דרכי איש בן הם מתנהלים.

זוהי גם כן כל מעלת האמונה שעלינו להאמין בבורא יתברך תמיד בלי שום שינוי, כי בדרך כלל יש לאדם עליות או ירידות וכמו שכתב ה"חזון איש" בתחילת ספרו "אמונה וביטחון" "מידת האמונה היא נטיה דקה מעדיניות הנפש" ופעמים שאדם מתחזק מאד במידה זו ופעמים שנחלשת היא אצלו, אבל המעלה העליונה שיגיע האדם למדרגה בה אמונתו היא מוחלטת בלי שום קושיות על הנהגתו של הבורא יתברך, ולא משנה באיזה מצב הוא נמצא, אם יותר קשה לו או פחות קשה לו, תמיד אמונתו בה' הינה מוחלטת.

מ"ב מסעות

בלימוד פרשה זו אנו מקיימים מצות עשה מדאורייתא (דברים ה, ג) וְזָכַרְתָּ אֶת כָּל הַדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלַּכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ זֶה אֲרַבְעִים שָׁנָה בְּמִדְבָּר לִמְעַן עֲנִתְךָ לְנִסְתָּךְ לְדַעַת אֶת אֲשֶׁר בְּלָבְדְךָ הִתְשַׁמֵּר מִצְוֹתַי אִם לֹא. המסעות הללו הם חלק מסודות התורה, מ"ב מסעות, כמו שכתב המגן אברהם (סימן תכח ס"ק ח) וז"ל: כתוב בצרור המור מ"ב מסעות שבפרשת ואלה מסעי אין להפסיק בהם שהיא נגד שם מ"ב ודאי שבכל פרט ובכל תחנה ממסעותיהם של בני ישראל טמונים סודות רבים, אנו אין לנו עסק בנסתרות, אך נביא איזה דוגמא ומשל להבין עד כמה בכל מקום טמון איזה ענין פנימי שכלל לא היה עולה על דעתינו.

במקום שנקרא אלוש כתב בבעל הטורים שם התחיל המן לירד והביא החיד"א בשם בעלי התוס' שהמן ירד בזכות מה שאמר אברהם אבינו לשרה אמנו לושי ועשי עוגות, והיא השיבה לו אלוש וזהו הרמז הנרמז במקום זה, לא היה עולה בדעתינו דבר כזה לעולם, אך מכאן אתה למד בנין אב לכל המסעות שכל אחד מהם מונח איזה לימוד וידיעה חשובה.

מובא בשל"ה הקדוש, שכל יהודי יש לו בימי חיי מ"ב מסעות וצריך להבין את דבריו מה עלינו ללמוד מכך, וראיתי בשם אדם גדול שאמר כי יסוד אחד עלינו ללמוד מדבר זה, אדם בימי חייו חייב להרגיל את עצמו לפעמים לזוז ממקומו, אם הוא יהיה עקשן ולא יסכים אף פעם לוותר הוא יכשל, יש לפעמים שאדם צריך לזוז ממקומו.

ונראה כי בא הפסוק להורות לאדם את הדרך בה יוכל לצעוד עלי אדמות, כדי לצאת מן העולם בלא חטא, שזה עיקר תכלית האדם בעולם הזה, ויחזיר נשמתו לבוראה שלם בלא פגם, כפי שירדה לעולם הזה, על דרך שדרשו (נצח מניעא ק"ו ע"א) על הפסוק (דברים נח, ו) ברוך אתה כבאך וברוך אתה בצאתך שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם, כשם שביאתך לעולם היא בלא חטא, כך יציאתך מן העולם בלא חטא. ואשר האיש הזוכה לכך להגיע לתכלית המרובה, שירד הנשמה לעולם הזה, כדי שלא יצטרך לאכול נהמא דכיסופא בעולם הבא, ועל ידי זה זוכה האדם לשכרו בפועל מעשי ידיו.

וזה שאמרה תורה ויכתוב משה את מוצאיהם, היינו מה שיצאה הנשמה

ממקומה בשמים ממעל, ונפרדה משורשה מתחת כסא הכבוד, דאם יהיו מסעיהם, שהיא ימי חייה בעולם הזה, שנודדת הנשמה ממקומה לעולם הזה, וגם בעולם הזה נודדת ממקום למקום, כל איש ואיש בהרפתקאותיו ודערו עליו, ויהיה זאת על פי ה', שיצעד בדרכיו ואורחותיו בדרכי התורה והמצוות, כפי שנצטווה מאת המקום ברוך הוא, אז יתקיים בו ואלה מסעיהם, שכל המסעות שנוד מן העולם העליון לעולם השפל הזה, ומסעותיו והרפתקאותיו בעולם הזה, יהיו למוצאיהם, שעל ידיהם יזכה לשוכ למקור מחצבה ושרשה העליון שמשם לוקחה בביאתה לעולם.

ואפשר לרמז מה שכתב להלן (פסוק נג) ויסעו מקהלתה ויחנו בהר שפר וגו'. דלכאורה תמוה מה הם השמות שניתנו למסעות ישראל במדבר, דבודאי אין המקומות הללו שמות במדבר, שהרי מקום שאינו מיושב אין להם שמות, וע"כ לא ניתנו שמות הללו אלא למסעיהם של בני ישראל, אם כן יש לדעת מהו הטעם בשמות הללו.

ולדברינו יש לומר ויסעו מקהלתה, רומז לעולם השפל הזה, שנקהל בו עמים רבים, ויחנו בהר שפר, רומז לעולם הבא, ששם אין היצר שולט, ושולט בה היופי והנוי המרומז בתיבת שפר מלשון שפרו מעשיכם (ויקרא ינה נט, ו), שיוזהר האדם בכל מעשיו בהיותו במקהלתה דהיינו בעולם הזה, שעל ידיהם יזכה להגיע להר שפר בעולם הבא,

לאותו אדם גדול שהיה מתעסק בעניני שלום בית נזדמן פעם לטפל בבעיה מסוג זה, כשהתברר לו שהבעל הולך בכל יום לבית הכנסת שלש פעמים ביום באותו הדרך בדיוק בהליכתו וחזירתו סירב לעזור לו, ואמר אדם כזה לא אצליח לעזור לו, כי כדי להשכין שלום לפעמים צריך להחליף קצת את הדרך, אם הוא הולך כך כל יום כל יום שלש פעמים הוא לא יהיה מסוגל לשנות את עצמו במאומה, הוא אשר אמרנו מ"ב מסעות מרמזים לחילופים השנויים והתמורות שעוברות על האדם ועליו לקבלם באהבה ובשמחה.

ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', ואלה מסעיהם למוצאיהם (פרק ל"ג פסוק ב')

שני סדר הלשונות אומר דרשני, שבראשיתו הקדים "מוצאיהם" ל"מסעיהם", ואילו בסופו הקדים "מסעיהם" ל"מוצאיהם" (עי' כלי יקר ואולי"ט). בדרך צחות נראה לומר, שמרומז כאן מסעו הארוך של כל אדם עלי אדמות, והוא מסע חייו. מהותו וטיבו נקבע על פי ה"מוצאיהם למסעיהם", וגם על פי ה"מסעיהם למוצאיהם". "מוצאיהם למסעיהם" הוא נקודת המוצא של המסע, שהוא מוצאו ויחוסו של האדם. אכן פשוט הוא שהמשפחה שלתוכה נולד והמסורת אבות שהוא נושא, משפיעים על צביון חייו. אך לא פחות חשוב הוא "מסעיהם למוצאיהם", שזהו הכיוון והמוצא, המטרה והתכלית, לאן הוא מגוונ את מסעו, אלו הם רקם שאיפותיו ותוכן חלומותיו. אכן מדוייק לפי זה לשון המקרא "מוצאיהם למסעיהם על פי ה'", כי ה' קובע יחוסו ומשפחתו של כל אחד ואחד. מאידך "מסעיהם למוצאיהם" הוא "ביד משה ואהרן" ("ואלה מסעיהם" הולך על "ואלה מסעי" של הפסוק הקודם), הבחירה לשאוף ולנווט נמצא ביד כל אדם.

שמן 31 פרשת מסעי הטוב שיא

מצאנו כאן בדברי רש"י משהוא שונה מדרכו הרגילה, זכאן הביא דרשה רבי משה הדרשן, ולא הסתפק בזה אלא הוסיף דברי תנחומא שדרש בו דרשה אחרת, כלשונו. וצ"ב דלכאורה איפלו הני תרי מדרשים, דלפי דברי ר' משה הדרשן עיקר מה שנכתבו כל המ"ב מסעות ופרטי פרטותיהן הכל כדי להכיר חסדי ה' דאע"פ שגור על דור המרגלים לטלטלם ולהניעם במדבר מ"מ לא נסעו אלא עשרים מסעות במשך שלשים ושמונה שנים, כיון דעל פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, ה"י בזה חסד גדול שלא הטריחם והניעם יותר מדאי. וצ"ל,

דמי' נתקיים הטלטול בזה, שלא ידעו בכל חני' כמה זמן ישוה שם ויש שהיו רק י"ב שעות ויש שחננו במקום שנה שלימה ויותר, אבל מ"מ הי' בזה חסד בתוך הגזירה. משא"כ לפי דברי התנחומא נראה כי כל המסע הי' מלווה בדברי בקורת להם, משל למלך שהי' בנו חולה והוליו למקום רחוק לרפאותו, כיון שהיו חזריון התחיל אבא למנות כאן ישננו וכאן הוקרנו כאן חששת את ראשך ע"כ. והמעיינ בדברי התנחומא יראה דהוסיף בפירושו דאמר הקב"ה למשה מנה להם כל המקומות היכן הכעיסונו. וכבר הבאתי (בחלק ב') את דברי ה"אמרי אמת" דביאר, כאן ישננו דקאי על מצבם בהר סיני בשעת קבלת התורה דבא ומצאו אותם ישנים, וכאן הוקרנו קאי על מה שרפו ידיהם ובה עמלק ואשר קרן בדרך, וכאן חששת את ראשך קאי על מעשה העגל שחששו על הא דהאיש משה בשש לבוא, ודפתי"ת. אבל בכל אופן נראה דהו' להיפך מדברי ר' משה, דהעיקר שיזכרו מקומות שחטאו כדי שלא ישוכו לכסלה עוד, ולכאורה אין להבין למה לא פירשו בפשיטות כדברי הספורנו דכל המסעות באו להראות על זכותם של ישראל דזכו להכנס לארץ תמדה טובה ורחבה בגלל שהלכו אחרי ה' במדבר ארבעים שנה, כדברי הנביא זכתי לך חסד נעורייכי וכו'.

והנראה בכל זה הוא, דהמדקדק בהמשל של תנחומא יראה דעיקרו הוא דאביו הוליו לרפאותו וכנראה דהצליח ברפואה, ורק בחזרה כשהוא כבר

הולך הביתה כשהוא בריא כבר, או מראה לו אותן המקומות שלא היו כ"כ נעימות. והו' כוונתו דמדבר כעת לדור באי הארץ, וכבר ספר ותמו כל דור המדבר שנאמר להם 'ובנים יהיו רועים במדבר ארבעים שנה', א"כ כעת מתחילה תקופה חדשה, ועל הדור הזה התכוון משה להודיעם שהם מתחילים כעת חדשות וכבר נתרפא כלל ישראל מכל חולאת ומוכן להכנס לארץ בתכלית להעביר גילולים מן הארץ, וכדברי הכתוב לאחר המסעות 'כי אתם עוברים את הירדן והורשתם וכו' ואבדתם את כל משכיותם וכו''. ובוה כל הפירושים עולים בקנה אחד, גם מה שכתב האו"ח הק' דכל המסעות היו להוציא הניצוצות שנמצאו שם, ויכינו הדור הזה בחסדי ה' בכל מ' שנה שעברו ובמה שנכשלו, ובמה שזכו כעת ליכנס לארץ.

ומי שידע טור המסעות האלו יוכל לידע טור הגאולה, וזמן ביאת המשיח. והמסעות הם ארבעים ושנים כנגד שם מ"ב והשם הזה הוא השם של קיבוץ גלויות ורבי נתנאי בן הקנה יסד תפילה להתפלל על קיבוץ גלויות תפלת אנא בכח גדולה ימינך תחיר צרורה, ובתפילה הזאת יש בה מ"ב תיבות וכל תיבה מתחלת באות של שם של מ"ב של אבי"ג ית"ן, והשם הזה יוצא מן הפסוק "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" וכו' נברא העולם והוא נקרא שם המפורש.

שערי פרשת מסעי חיים תכה

המקרא אומר דרשני. מה טעם כתב משה רבנו על פי ה' את המסעות אשר כבר עברו על עם ישראל, ועייין פירש רש"י שהביא מדרשי חז"ל בזה. עוד מצאנו בראשונים פירוש על כך, על פי הנאמר בספר יחזקאל (כ, לד-לה) "והוצאתי אתכם מן העמים, וקבצתי אתכם... והבאתי אתכם אל מדבר העמים..." ומפרש רש"י כי מדבר העמים הוא המדבר אשר הלכו בני ישראל ארבעים שנה. ומבואר, כי בגאולה העתידה, אשר בה עוסקת הפרשה בספר יחזקאל, יעברו שוב באותם מסעות שעברו במדבר בצאתם ממצרים.

ועל פי זה מבאר רבנו בחיי את כפילות הלשון בפרשתנו שבאה לרמוז על הגאולה העתידה, וכך הם דברי רבנו בחיי, והכתוב ירמוז זה ממה שהזכיר כאן שתי פעמים לשון מוציאים, 'ויכתוב משה את מוציאים', וחזר ואמר 'ואלה מסעיהם למוציאים', כי האחד הוא יציאת ישראל ממצרים, והשני יציאתנו מן הגלות הזאת, ולפי שכבר התחיל להזכיר 'אלה מסעי' על המסעות לשעבר, על כן אמר 'ואלה מסעיהם' לעתיד ביציאה שניה.

ואגב אורחא נמצינו למדים, כי לא רק הגלות והגאולה הם גזירה מן השמים, אלא גם הדרך לצאת מן הגלות נקבעה עוד לפני שהחלה הגלות, וכל מסע ומסע וכל תחנה ותחנה בדרך היציאה מן הגלות היא

מוכרחת ומכוונת מראש. הואיל וכל נסיון שעובר על האדם, וכל קושי שנתקל בו במהלך ימי חייו, הוא חלק מוכרח בבנין שלם של הגאולה, והבנת עניין זה חיונית לסייע לאדם לעמוד בניסיונות החיים. ועל כן כתב משה רבנו ע"ה את כל מסעיהם למוציאים, כי לכל מוצא יש תכלית ולכל מסע יש מטרה.

ואולי יש להוסיף, כי באמת בכל חיי האדם יש דמיון ליציאת מצרים, ובו עובר האדם ארבעים ושנים תחנות, אשר לכל אחת מהן יש מטרה מיוחדת הנדרשת להביא את האדם אל מדרגתו הנכונה, ורק כשמסיים האדם את כל המסעות הוא יכול להביט לאחור ולהבין את הכוונה בכל אחד מניסיונות החיים אשר עברו עליו, ואף בגאולת הכלל, הגאולה השלימה שתבוא בקרוב, יראו הכל את כל המסעות הללו שגלו בהם ישראל שיש בהם דמיון למסע בני ישראל במדבר, ויבינו כי משותף לכולם הדרך אל הגאולה השלימה. ואולי כל זאת כלול במה שנאמר 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', במהרה בימינו.

תסס"ג 36

נקדים להתבונן בדברי רבינו בחיי (ריש פרשתינו), שדבריו הם יסוד גדול לפתוח לנו פתח כהורו של מחט, לראות באור חדש ובהיר את מ"ב המסעות שנסעו ישראל במדבר בהנהגתם של משה ואהרן. רבינו בחיי מגלה לנו חידוש גדול בנתנו טעם לשבח, על מה שמספר הכתוב על כל המסעות שעברו ישראל במדבר, כי גם בגאולה העתידה יעברו ישראל מהגולה בדרכם לארץ ממש דרך מסעות אלו במדבר:

"ועוד יכלול סיפור המסעות תועלת אחרת כי ירמוז לעתיד, שהרי דברי הנביאים כולם מוכיחים שהגאולה האחרונה כדמיון הראשונה, וכשם שיצאו ישראל בגאולה ראשונה ממצרים אל המדבר, כן בגאולה האחרונה עתידים שיצאו הרבה מישראל אל המדבר, ויעברו במקומות האלה והקבי"ה יכלכלם וינהלם שם כמו שעשה לישראל במדבר, והוא שאמר הנביא (יחזקאל כ, לה) והוצאתים אל מדבר העמים, והכתוב הזה מדבר לעתיד בגאולה אחרונה.

והכתוב ירמוז זה ממה שהזכיר כאן שתי פעמים לשון 'מוציאים' - ויכתוב משה את מוציאים, וחזר ואמר, ואלה מסעיהם למוציאים, כי האחד הוא יציאת ישראל ממצרים, והשני יציאתנו מן הגלות החל הזה. ולפי שכבר התחיל להזכיר

אחרי ספר במדבר משה התקפה

ב] ואמנה זו, היא זו שמחזיקה את עם ישראל במשך כל השנים, ומכח הכרה זו הם אינם נופלים ברוע, בידעם שהכל מאיתו ית'. ובספר צרור המור מאריך בזה, שבמסעות האלו נרמזו כל המסעות והנודים אשר צריכים ישראל לעבור בגלותם עד ביאת הגואל, ואחרי המסעות האלו ישבו בני ישראל לארצם ותהיה גאולה שלימה שאין אחריה גלות עוד, וגם מסעות אלו הם בבחינת "מעשה אבות סימן לבנים".

וז"ל, וכן נראה נכתבו כאן אלו המסעות בשם ה', להשרישנו שורש ובטחון גדול בגאולה העתידה, ובענין הצרות העוברות עלינו, ולחזק ידים רפות, לפי שהשם צופה ומביט עד סוף כל הדורות, וראה הגלויות שיעברו עלינו, ובפרט הגלות הרביעי' החזק, על כן כתב אלו המסעות להבטיחנו בטחון גדול וחזק, כי אע"פ שנעבור צרות רבות ורעות, השם יחינו ויוציאנו מגלותינו, כמו שעשה ביציאת מצרים, שהיו מעונים זה כמה שנים בעבודת פרך, והשם שלח להם מושיעים להצילם מצרותם.

ולכן התחיל ואמר 'אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים ביד משה ואהרן', וכי עד עכשיו לא ידענו שמשא ואהרן עשו את כל המופתים לפני פרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, אבל הרמז בזה, כי כמו שישראל אע"פ שלא היו ראוים לצאת ממצרים לפי מעשיהם, נגאלו ביד משה ואהרן ובזכותם, כן יהיה בגאולת העתידה. שישלח להם מושיע ורב להושיעם, ובפרט בגאולה הרביעי', יגאל אותנו על ידי שני משיחים, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד.

ולפי שיש באלו השנים וארבעים מסעות דבר גדול בסוד גאולתינו, על כן אמר הכתוב "ויכתוב משה את מוציאים למסעיהם ע"פ ה'", להורות שנכתבו ע"פ ה', ושם

ה' "כ"ם" רמוז בהם, שהוציאים מצרה לרעותה, ואפילו שעברו רעות רבות וצרות ויצאו מרעה אל רעה, לא עשו בהם כלה בסוד השם הרמזו באלה המסעות, וזה להבטיחנו כי כן יעשה השם בגאולה העתידה, שאע"פ שיהיו נעים ונדים מהר לגבעה וממלכות למלכות ומגורש לגירוש, מארץ ישראל לחוצה לארץ ומצרפת לספרד ומספרד למלכות ישמעאל ויענונו, ויושב קדם סלה ישמרו וכו', ואנו בטוחים בה' שיצאנו מגלותינו ומולותינו כמו שהוציא לאבותינו ממצרים, אע"פ שלא נהיה ראוים, וכל זה מצד רחמי.

אלה מסעי על המסעות לשעבר, על כן אמר ואלה מסעיהם לעתיד ביציאה שניה, כענין שכתוב (ישעיה יא, יא) יוסיף ה' שנית ירו וגו', והקב"ה ברחמיו ימהר יחישה מעשהו מעשה הגאולה ונגילה וגשמחה בו, עכ"ד רבינו בחיי.

גם יש לצאר שייכות קריאת המסעות הללו, לימי צין המצרים שאנו עומדים בהם.

ובדי להצין כל זה, נקדים לצאר ענין המסעות שהסיע הקב"ה את בני ישראל וטלטלם במדבר ממוקם למקום, הן ענין המסעות שנסעו תיכף כשיצאו ממצרים, ש"צ צוה, למה לא הולכים הקב"ה ישר להר סיני, כמו שמצינו (ש"י שמות י"ג ל"ו) שהקב"ה הולכים מרעמסס לסוכות לפי שעה על כנפי נשרים, ולמה לא הולכים הקב"ה כן ממצרים עד הר סיני, וכן המסעות שנסעו אחר חטא המרגלים ל"ב, למה הענישם הקב"ה דייקא בעונש זה, להיטלטל במדבר ארבעים שנה ממוקם למקום.

אלא הענין צוה יונן, על פי מה שאמרו חז"ל במדרש (ילקוט בשלח רכ"ו) על

הפסוק (שמות י"ג י"ח) ויסב אלהים את העם לדרך המדבר ים סוף, רבי אליעזר אומר, לך, כדי לייגען, שנאמר (תהלים ק"ב כ"ד) ענה צדך כחי, המדבר, כדי לרפן, שנאמר (דברים ח' ט"ו) המוליך במדבר הגדול והנורא וגו' למען ענתך ולמען נפתך וגו'. הרי כי ענין המסעות שהולכים הקב"ה במדבר הגדול והנורא, היה כדי לייגען וכדי לרפן, והענין צוה, כי היסורים העוזרים על האדם בטלטול הדרך, שגולה ממוקם למקום, מוכיח את האדם עד מאוד, ועתה הרי הוצרכו בני ישראל להזדקק ולהתלבן מזה המצב טומאת מצרים, שהיו משוקעים שם צמ"ט שערי טומאה, עד שאילו נשחפו שם עוד רגע אחד לא היו יוצאים משם לעולם ח"ו, ולכן כאשר הגיע העת לגאול ממצרים, האיר הקב"ה עליהם אור גדול שפתע פתאום שלא כסדר הדרגין, שעל ידי זה זכו לגאול ברגע אחד צמ"ט שערי טומאה, אבל אור זה ניטל מהם למחרתו, ועתה הוצרכו להגיע לדרגה זו מאל עולם, שזדככו בעצמם צמ"ט שערי טומאה שהיו משוקעים בהם, לכן הולכים הקב"ה דייקא באופן זה, שיגולו ממוקם למקום ממקע למקע, ויסעו ויחנו ויסקעו ויחנו, ציטורי ועיטורי הדרך, בצנינות ענה צדך כחי, כדי שעל ידי זה יזדככו ויתרפאו מזה המצב טומאת מצרים, עד שיהיו ראויים לקבל התורה צמעמד הנצח, וליכנס לארץ ישראל.

לפי זה יש לומר כי מטעם זה הכפיל הכתוב בשינוי לשון לומר מתחילה: "ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם", הקדים "מוצאייהם למסעיהם", ובסיום הכתוב אמר: "ואלה מסעיהם למוצאייהם", הקדים "מסעיהם למוצאייהם", כדי לרמוז שבתחילת הכתוב מדבר על היציאה ממצרים שכבר היה בעבר, אבל בסיום הכתוב מדבר על הגאולה האחרונה, לכן כתוב "למוצאייהם" בסוף לרמוז על היציאה מהגלות באחרית הימים.

הוסיף בזה לבאר בספר "ותאמר ציון" עפי' הדברים הנזכרים שבאמת כבר מובאים במדרש (במדבר פרק יא) על הפסוק כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, כי בביאת המשיח אז יוליכנו ה' דרך אותו המדבר שהלכו בו אבותינו יוצאי מצרים וכמו שנאמר בהושע (ב, טו) "הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר וגו'". והי' יעשה להם ניסים לזון אותם שם במן ובבאר כמו שזן לאבותינו.

וכתב שם דכל זה נרמז בפסוקים שבתחילת הפרשה, כי אחז"ל "כל היכא דכתיב "אלה" פסל הראשונים, והיכא דכתיב "ואלה" מוסיף על הראשונים. וכאן נאמר "אלה מסעי" פסל את המסעות הראשונים שהיו בזמן יציאת מצרים, בימי משה ואהרן, וכל זה משום מעשיהם הרעים בתלונות ובהתאוננות, בחטא העגל, ובחטא המרגלים ומחלוקת קרח ועדתו. וגאולת מצרים לא היתה גאולה שלימה, ורק היתה גאולה ממצרים. אבל המסעות שלעתיד לבוא תהא זו גאולה שלימה לעולם ועד, ולא יהיו עוד גלויות לאחר מכן.

וזהו שנאמר "ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם", והיינו, שכל המסעות שהיו ביציאה ממצרים התורה פסלה אותם מהטעם הנזכר, אבל המסעות שלעתיד לבוא יהיו כשרים ועולמיים, וזה משום שהמסעות בזמן משה היו "מוצאייהם" סיבה "למסעיהם", כי העיקר היה היציאה ממצרים אשר בגלל חטאייהם היו גם מסעיהם. אבל המסעות שלעתיד לבוא יהיו "מסעיהם" סיבה "למוצאייהם" להגיע אל המוצא, לארץ ישראל, שזו התכלית האמיתית אשר בזה גם תהיה הגאולה השלימה והתמיידית.

ולמה כל הגאולות לא היו שלימות ועולמיות, ורק זו העתידה לבוא היא תהיה הגאולה השלימה שלאחריה לא יבואו עוד גלויות.

נקדים מה שכתב ב"כתנות אור" (פרשתינו) לפרש הכתוב: "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן", על פי המבואר בספרים הקדושים כי בפסוק: "אלה מסעי" רמז מסע הגלויות של בני ישראל.

ונראה שכוונתו על מה שכתב ב"מגלה עמוקות" (פרשת מסעי), כי בפסוק זה רמזים ארבע גלויות שכן: אלה מסעי בני ישראל ראשי תיבות אדום מדי בבל יון. ענין זה מבואר שם ב"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן ר"ם), והוסיף, כי לכן הטעמים על "אלה מסעי בני ישראל" הם: "אזלא גרש מונח רביעי", כי "אזלא גרש" בארמית רמז על מה שאזולים ישראל מגורשים בגולה.

והנה מצינו במדרש, כי סיבת הגלויות היא שכל הגאולות היו על ידי שלוחי בשר דם, לכן לא היה להם קיום נצחי, אבל לעתיד לבוא יגאל הקב"ה את ישראל בכבודו ובעצמו, ואז יגאלו גאולת עולם כמבואר במדרש (ילקוט שמעוני זכריה סימן תקע"ז):

"אמר הקב"ה בעולם הזה הייתם נושעים על ידי בני אדם, במצרים על ידי משה ואהרן, בימי סיסרא על ידי דבורה וברק, ובמדינים על ידי שופטים, ועל ידי שהיו בשר דם הייתם חוזרים ומשתעבדים. אבל לעתיד לבוא אני בעצמי גואל אתכם ועוד יותר אין אתם משתעבדים, שנאמר (ישעיה מה, יז) ישראל נושע בה' תשועת עולמים".

הנה כי כן זהו פירוש הכתוב: אלה מסעי בני ישראל - ראשי תיבות אדום מדי בבל יון שהם כל הגלויות: "אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן", כי יצאו ממצרים על ידי משה ואהרן לכן לא היה לזה קיום נצחי, אבל לעתיד לבוא שיצאו מהגלות על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו יזכו לגאולה נצחית.